

PUOLUSTUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 4/2000 vp

Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 1999

Perustuslakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä huhtikuuta 2000 lähettäessään hallituksen toimenpidekertomuksen vuodelta 1999 (K 2/2000 vp) valmistelevasti kä-

siteltäväksi perustuslakivaliokuntaan samalla määrännyt, että pysyvien erikoisvaliokuntien on annettava asiasta lausuntonsa perustuslakivaliokunnalle.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Puolustusvaliokunta toteaa, että hallituksen toimenpidekertomus ei sisällä puolustusvaliokunnasta lähtöisin olevia lausumia.

Kotimaisen puolustustarviketeollisuuden aseman turvaaminen

Puolustusmateriaalihankintoja käsitellessään puolustusvaliokunta on useissa lausunnoissaan ottanut kantaa suomalaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytysten turvaamiseen (esim. PuVL 3/1998 vp vuoden 1999 talousarviosta sekä laajemmin PuVL 3/1997 vp vuoden 1996 hallituksen kertomuksesta). Viimeksi valiokunta on käsitellyt aihetta kuluvaan vuoden talousarviosta antamassaan lausunnossa PuVL 4/1999 vp.

Hallitusohjelman ja kuluvaan vuoden varsinaisen talousarvion mukaan kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset pyritään turvaamaan riittävillä kotimaisilla tilauksilla ja tuotekehityshankkeilla. Niin ikään kuluvaan vuoden talousarvion mukaan kotimaiselta teollisuudelta tehtävien hankintojen osuutta pyritään lisäämään siten, että vuoden 2003 loppuun men-

nessä vähintään puolet puolustusmateriaalihankintamäärärahoista kohdistuisi kotimaahan.

Puolustusmateriaaliteollisuuden kehittämistä selvittänyt toimikunta totesi elokuussa 1999 hyväksymässään yksimielisessä mietinnössä, että alhaisen tilauskannan teollisuudelle aiheuttamien akuuttien ongelmien ratkaisemiseksi tulisi saada lisärahoitusta vuosina 1999 ja 2000 noin 200—300 milj. markkaa vuodessa.

Vuoden 2000 talousarvio ei sisältänyt kaavailtua lisärahoitusta kotimaiselle puolustustarviketeollisuudelle eikä siten turvaa sen toimintaedellytyksiä. Tätä lisärahoitusta ei ole esitetty myöskään eduskunnan käsittelyssä parhaillaan olevassa lisätalousarviossa.

Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle 16.3.2000 tulevista määrärahakehyksistä sisälsi merkittäviä leikkauksia puolustushallinnon tulevien vuosien määrärahoihin. Puolustushallinto joutuu kohdentamaan kertahankintavarojen määrän leikkauksen ensisijaisesti kotimaiselta puolustusteollisuudelta ostettaviin tuotteisiin ja palveluihin. Näiden leikkausten tuloksena syntyy tilanne, jossa kotimaisten puolustusmateriaalia tuottavien yksiköiden toimintaa supistetaan tai lopetetaan kokonaan. Toimenpiteillä oli-

si kielteinen vaikutus Suomen puolustus- ja huoltovalmiuteen, puolustusteollisuuden teknologiseen kehittämiseen ja uudistamiseen sekä alan teollisuuden kansainvälisen yhteistoiminnan edellytyksiin ja viime kädessä myös työllisyyteen.

Eduskunta totesi vastauksessaan hallituksen puolustuspoliittiseen selontekoon vuonna 1997, että kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toiminnan turvaaminen on keskeinen osa Suomen itsenäisen puolustuksen taloudellista ja sotilaallista perustaa. Useissa yhteyksissä eduskunta on katsonut, että puolustusvoimien hankinnoista keskeisesti riippuvan kotimaisen puolustusmateriaalia valmistavan teollisuuden toiminta edellyttää varmuutta jatkuvasta tilauskantasta. Kun monissa vertailumaissa puolustusvoimat hankkivat puolustustarvikkeistaan jopa 80 prosenttia kotimaasta, vastaava osuus Suomessa on ollut useina vuosina vain noin 15 prosenttia. Huoltovarmuuden turvaavasta minimitasosta on vuosittain jääty jälkeen satoja miljoonia markkoja. Tasosta, joka turvaisi toimialan kehittämisen ja eduskunnan tavoitteeksi asettaman kotimaisten hankintojen 50 prosentin osuuden, on jääty jälkeen vielä huomattavasti enemmän.

Erityisen raskaana suunnitelluissa puolustusmateriaalihankintamäärärahojen leikkauksissa alan teollisuus kokee tutkimus- ja kehitystoiminnan vaikeutumisen. Tällä on kielteinen heijas-

tusvaikutuksensa myös alalle välttämättömään tuotantorakenteen muutokseen. Jo tähän saakka Suomessa on käytetty suhteessa vertailukelpoisiin maihin huomattavan vähän voimavaroja puolustusmateriaaleja koskevaan tutkimukseen ja tuotekehittelyyn. Esimerkiksi Ruotsiin verrattuna tämä osuus on vain noin 10 prosenttia. Puolustusvaliokunta toistaa aiemman kantansa (PuVL 4/1999 vp) riittävän tutkimuksen ja tuotekehittelyn tason saavuttamisesta ja ylläpitämisestä, jotta suomalainen puolustusteollisuus kykenee säilyttämään kilpailukykinsä ja osallistumaan alan lisääntyvään kansainväliseen yhteistyöhön tasavertaisena osapuolena.

Puolustusvaliokunnan saaman tiedon mukaan käynnissä on nopealla aikataululla vielä selvitys kotimaisen puolustustarviketeollisuuden tilasta. Valiokunta pitää välttämättömänä, että valmistuvan selvityksen mukaiset lisämäärärahat hankintoihin kotimaiselta puolustustarviketeollisuudelta tulee osoittaa kuluvan vuoden toisessa lisätalousarviossa kiireellisen aikataulun mukaisesti.

Lausunto

Edellä esitetyn perusteella puolustusvaliokunta kunnioittavasti esittää,

että perustuslakivaliokunta ottaa huomioon mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Ilkka Kanerva /kok
jäs. Reijo Kallio /sd
Juha Karpio /kok
Antero Kekkonen /sd
Seppo Lahtela /kesk
Reijo Laitinen /sd
Raimo Mähönen /sd
Tero Mölsä /kesk

Olli Nepponen /kok
Lauri Oinonen /kesk
Pauli Saapunki /kesk
Ismo Seivästö /skl
Anni Sinnemäki /vihr (osittain)
vjäs. Kari Myllyniemi /kesk
Tuija Nurmi /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

2 valiokuntaneuvos Alpo Rivinoja.